

Тимур Горбач
(Київ)

Чи галицько-волинське рицарство брало участь у польсько-орденській війні 1327–1332 рр.?

У статті шляхом зіставлення текстів епістолярних та наративних джерел з'ясовано обставини участі союзників Владислава Локетка у війні Польського королівства з державою Німецького ордену в Пруссії. Узято під сумнів поширене в польській історіографії твердження про участь галицько-волинського рицарства в поході королівського війська до Пруссії восени 1330 р. Натомість висловлено припущення про те, що русини, згадані в посланні верховного магістра Лютера фон Брауншвайга до папи Іоанна XXII, належали до війська великого князя литовського Гедиміна.

Війну Польського королівства з державою Німецького ордену в Пруссії, що з перервами точилася впродовж 1327–1332 рр., і яку Маріан Біскуп навіть охрестив „Великою війною” часів Владислава I Локетка¹, важко назвати приватним конфліктом поляків з хрестоносцями, адже кожна з протиборчих сторін, прагнучи здобути перевагу над іншою, послугоувалася допомогою союзників. Приміром, до військових акцій Ордену проти Польщі долучався чеський король Іоанн Люксембурзький, за підтримки якого хрестоносці в березні 1329 р. оволоділи Добжинською землею. Допомагали Німецькому ордену і гості із Західної Європи, які прибували до Пруссії для участі у т. з. райзах. До слова, загін англійських рицарів на чолі з Томасом Уффордом, сином графа Саффолка, у вересні 1331 р. брав участь у поході хрестоносців на Великопольщу. Владислав Локетек, зі свого боку, міг сподіватися на підтримку великого князя литовського Гедиміна, з яким 1325 р. уклав матримоніальний альянс, а також свого зятя – угорського короля Карла I Роберта. Окрім того, з легкої руки Станіслава Закшевського в польській історіографії вже тривалий час побутує думка про участь галицько-волинського рицарства в поході

¹ M. Biskup, *Wojny Polski z Zakonem Krzyżackim (1308–1521)*, Gdańsk 1993, s. 15.

польського королівського війська до Пруссії у вересні–жовтні 1330 р.² Підставою для такого твердження стало послання верховного магістра Німецького ордену Лютера фон Брауншвайґа до папи Іоанна XXII. Серед учасників кампанії 1330 р., які воювали на боці Владислава Локетка, магістр назвав також русинів. Текст послання вміщено до розлогого листа, призначеного для орденського прокуратора в Римській курії³.

Листа написано на одному аркуші пергаменту, складеного у закритий конверт, що був скріплений за допомогою пергаментного паска і печатки, які, однак, не збереглися. З огляду на спосіб опечатування, лист можна віднести до категорії „litterae clausae”, тобто закритих (конфіденційних) листів. На звороті аркуша вказано адресата: „Fr(atr)i Theodorico de Aureo Capite p(ro)curatori in cu(r)ia Romana m(a)g(ist)ri et fr(atru)m de domo theut(onica) L”. Нижче вже іншою рукою, у більш пізній час, додано коротке роз’яснення про зміст листа: „Informatio missa Pontifici Romano Ioanni a Liudero de Brunswico Magistro generali Ordinis Teutonici contra Polonos. Vixit hic 1331”⁴.

Композиційно текст документа складається з двох послань, які, хоча й були поєднані спільною темою, утім призначалися для різних адресатів. На початку вміщено послання верховного магістра Лютера фон Брауншвайґа до папи Іоанна XXII, у якому глава Ордену розповідає про конфлікт, що виник між орденською державою і Польським королівством. Друге послання призначалося для Дітріха Гольденгаупта (Theodoricus de Aureo Capite)⁵, генерального прокуратора Німецького ордену в Римській курії.

² S. Zakrzewski, *Wpływ sprawy ruskiej na państwo Polskie w XIV w.*, „Przegląd Historyczny”, 23, 1921/1922, 1, s. 96; S. Zajczkowski, *Polska a Zakon Krzyżacki w ostatnich latach Władysława Łokietka*, Lwów, 1927, s. 157; M. Biskup, *Analiza bitwy pod Płowcami i jej dziejowego znaczenia*, „Ziemia Kujawska”, 1, 1963, s. 83; M. Biskup, G. Labuda, *Dzieje Zakonu krzyżackiego w Prusach: gospodarka, społeczeństwo, państwo, ideologia*, Gdańsk 1986, s. 346; J. Ptak *Działania zbrojne Polski i Litwy przeciwko państwu krzyżackiemu w Prusach jesienią 1330 r.*, [in:] *Studia Grunwaldzkie*, t. 1, red. M. Biskup, Olsztyn 1991, s. 44; M. Biskup, R. Czaja, W. Długokęcki [etc.], *Państwo zakonu krzyżackiego w Prusach: władza i społeczeństwo*, Warszawa 2008, s. 111.

³ Вперше текст листа, що зберігається у Центральному архіві Німецького ордену у Відні, в повному обсязі оприлюднив Адам Клодзіньський, який використав його для реконструкції подій 1331 р. (A. Kłodziński, *Ze Studiów krytycznych nad rokiem 1331*, „Kwartalnik Historyczny”, 19, 1905, 1, s. 38–42). До того часу документ публікували лише фрагментарно, або у вигляді речесту (*Die Urkunden Deutsch-Ordens-Centralarchives zu Wien*, Bd. 1 (1170–1809), ed. G. Pettenegg, Leipzig 1887, nr. 1086). Пізніше укладачі другого тому збірника *Preußisches Urkundenbuch* перевидали документ з дотриманням усіх археографічних правил (*Preußisches Urkundenbuch* [дали: *PrUB*], Bd. 2: 1309–1335, hrsg. im Auftr. der Historischen Kommission für Ost- und Westpreußische Landesforschung von M. Hein und E. Maschke, Königsberg 1939, nr. 747, 748).

⁴ *Die Urkunden des Zentralarchivs des Deutschen Ordens (DOZA) Wien* (<http://monasterium.net/mom/AT-DOZA/Urkunden/1596/charter> [15.12.2018]).

⁵ Коли саме Дітріх фон Гольденгаупт став генеральним прокуратором – невідомо. Його попередник на цій посаді Генріх фон Дорпат востаннє згаданий в документах 14 травня 1331 р. (*Die Berichte der Generalprokuratoren des Deutschen Ordens an der Kurie*, Bd. 1: *Die Geschichte der Generalprokuratoren von den Anfängen bis 1403*, bearb. von K. Forstreuter, Köln 1961, s. 95). Утім, відповідь на питання, коли саме Дітріх обійняв посаду орденського прокуратора в Римській курії, може ховатися в листі верховного магістра. Ще А. Клодзіньський звернув увагу на те, що пергаментний аркуш, на якому написано листа в кількох місцях вишкрябаний, вочевидь, з метою виправлення допущених помилок. Примітно, що одне з таких виправлень знаходиться на початку другого послання, у тому місці, де вписано ім’я Дітріха („Thoderic”). Отже, можна припустити, що

У ньому повідомляється про вересневий похід Ордену проти Польщі, що завершився битвою, у якій хрестоносці здолали військо Владислава Локетка.

Листа було відправлено до Авіньйона невдовзі після битви під Радзеювом-Пловцями, ймовірно, у листопаді 1331 р.⁶ Таку покvapливiсть можна пояснити тим, що Орден остерігався можливих скарг і звинувачень на свою адресу з боку поляків, а тому прагнув якнайшвидше донести до відома папи свою версію конфлікту з Польщею. Занепокоєння орденської влади мало свої підстави. У Марієнбурзі добре пам'ятали успішні дії польської дипломатичної місії в Римській курії у 1319 р., що призвели до початку судового процесу проти Ордену. Утім значно більшу небезпеку для магістра та його братії становило призначене папою (21 III 1331) розслідування щодо актів насилля, вчинених хрестоносцями у Влоцлавському єпископстві. Проводити слідство Іоанн XXII доручив комісії польських єпископів на чолі з архієпископом Гнезненським⁷.

Важливо розуміти, що в такий спосіб канцелярія верховного магістра не просто інформувала свого речника в Авіньйоні про зміни у відносинах Ордену з Польським королівством, але вклadала в його руки потужний інструмент пропаганди. Як саме Дітріх Гольденгаупт ним скористався – невідомо. Відсутність пергаментного паска і печатки на документі свідчать про те, що його було прочитано.

Видається сумнівним, що прокуратор вручив цей документ папі, адже в такому разі він мав би осісти в папському архіві⁸. Скидається на те, що Дітріх Гольденгаупт публічно зачитав послання Лютера фон Брауншвайга до Іоанна XXII під час аудієнції.

У тексті послання можна виокремити декілька складових, що містять звинувачення, висунуті Ордену проти Владислава Локетка. Усі вони викладені в хронологічній послідовності. Отож після формальної вступної частини магістр скаржився папі, що між його Ордену і королем Польщі утворився „нездоланий хаос ворожнечі”, поглиблений шлюбом королівського спадкоємця з донькою правителя Литви (1325). Кількома роками пізніше,

першочергово там було ім'я іншої людини – Генріха (?). Цілком імовірно, що раптова зміна обставин, внаслідок якої на посаду генерального прокуратора було призначено іншу особу, тобто Дітріха, спонукала автора листа змінити ім'я адресата. З огляду на це, терміном *post quem*, коли Дітріх Гольденгаупт став генеральним прокуратором Німецького ордену в Авіньйоні, слід вважати 27 вересня 1331 р. – дату битви під Радзеювом-Пловцями, про яку є згадка в листі Лютера фон Брауншвайга.

⁶ Серед істориків досі існують розбіжності щодо датування листа, див. останнє видання реєстрів документів з Центрального архіву Німецького ордену у Відні: *Die Urkunden des Deutschordens-Zentralarchivs in Wien: Regesten, Teil. 2: Februar 1313 – November 1418*, hrsg. von U. Arnold, Marburg 2007, s. 502, nr. 1596 (Серія: *Quellen und Studien zur Geschichte des Deutschen Ordens*, Bd. 60/2).

⁷ *PrUB*, Bd. 2, nr. 730.

⁸ Через це дехто з дослідників навіть висловив сумнів з приводу того, чи документ узагалі було надіслано, див. напр.: J. Pflugk-Hartung, *Der Johanniter- und der Deutsche Orden im Kampfe Ludwigs des Bayern mit der Kurie*, Leipzig 1900, s. 146, прим. 2.

коли хрестоносці разом з королем Чехії вирушили в похід проти литовців (1329), польський король підступно вдерся в Кульмську землю і спустошив її. Однак найважливішим для нас є останній уривок, у якому йдеться про обставини та учасників походу Владислава Локетка у Пруссію восени 1330 р.: „Nec latet sanctam gratiam vestram, quomodo idem rex anno preterito receptis treugis cum rege Bohemie, conpllice guerre nostre, cum Ungaris, Litwinis, Ruthenis et Cumanis iterum terras nostras intravit et tunc residuum brute sue malignitatis erugine devastravit”⁹. З процитованого видно, що до ворогів Ордену магістр, крім поляків, відніс угорців, литовців, русинів і половців. Акцентування уваги на такому докладному переліку союзників Локетка не було випадковим, адже через призму сказаного польський король поставав в очах католицької спільноти як безбожник, який пліч-о-пліч з язичниками та схизматиками виступив проти вірних Христа.

Метою військової акції, розпочатої королем Польщі наприкінці вересня 1330 р., було відвоювання Добжинської землі, яку хрестоносці спільно з чехами зайняли ще навесні попереднього року. Поза тим Владислав Локетек домовився з великим князем литовським Гедиміном, аби той разом з ним виступив проти Ордену. У визначений час обидва війська мали зустрітися біля міста Страсбурга¹⁰. Готуючись до походу, польський король зібрав численне військо¹¹. Як нам відомо, до нього входили не лише поляки, але також їхні союзники. Щоб з’ясувати, хто саме прибув на допомогу Локетку, і чи справді серед них було галицько-волинське рицарство, варто звернутися до наративів.

Хоча найзмістовнішим джерелом до історії польсько-орденської війни 1327–1332 рр. вважається написана наприкінці XIV ст. *Нова Прусська хроніка* Віганда з Марбурга¹², описи деяких епізодів цього протистояння доволі добре занотовані і в більш ранніх переказах, первинні редакції яких укладені не пізніше середини XIV ст. Читаючи *Аннали Траски*, дізнаємося, що для війни з хрестоносцями Владислав Локетек зібрав рицарство з усієї Польщі, 10 тисяч союзників з Угорщини та чималу кількість найманців¹³. Схожі відомості знаходимо в доповненні (*Supplementum*) до *Хроніки землі Прусської* Петра з Дусбурга, щоправда, з деякими розбіжностями щодо чисельності угорського контингенту, який, за словами хроніста, налічував 8 тисяч воїнів¹⁴. На чолі угорців стояв Вільгельм Другет, жупан Спишу

⁹ *PrUB*, Bd. 2, nr. 747, s. 495.

¹⁰ E. Długopolski, *Władysław Lokietek na tle swoich czasów*, Wrocław 1951, s. 290.

¹¹ В *Анналах Траски* мовиться про те, що королівське військо налічувало близько 50 тисяч воїнів, з яких 2100 були в шоломах („galeatos habuerit”), 20 тисяч так само озброєних, але без шоломів, стрільців та інших – 30 тисяч (*Rocznik Traski*, [in:] *Monumenta Poloniae Historica* [далі: *MPH*], t. 2, wyd. A. Bielowski, Lwów 1872, s. 855).

¹² *Die Chronik Wigands von Marburg*, hrsg. von T. Hirsch, [in:] *SRP*, Bd. 2, s. 429–662.

¹³ *Rocznik Traski*, s. 854.

¹⁴ *Petri de Dusburg Chronicon terrae Prussiae*, hrsg. von M. Töppen, [in:] *SRP*, Bd. 1, hrsg. von T. Hirsch, M. Töppen, E. Strehle, Leipzig 1861, s. 218.

та Уйвару¹⁵. Важливе уточнення щодо етнічного походження найманців у війську Локетка подають *Аннали самбійського каноніка*, називаючи їх тевтонцями¹⁶, тобто німцями. Водночас *Торнський анналіст*, оповідаючи про напад польського короля на Кульмську землю, виокремив серед його прибічників постать на ім'я Генріх Кіттеліц (Hinrico Kittelitz)¹⁷. З огляду на цю згадку Густав Келлер, а за ним і Станіслав Зайончковський висловили припущення, що цей Генріх Кіттеліц, власне, й був капітаном найманців¹⁸. Саме тоді *Торнський анналіст* занотовував ще одну важливу річ, а саме засвідчив перебування у королівському війську половців (*Cumanis*), згадка про яких є лише в листі Лютера фон Бранушвайга. Половці, найімовірніше, становили частину угорського контингенту, що його Карл Роберт надіслав на допомогу своєму тестю¹⁹. Небагатомовною щодо переліку союзників польського короля є *Олівська хроніка*, яка з-поміж них вирізняє лише угорців²⁰.

Звертаючись до джерел більш пізнього походження, варто згадати про *Хроніку польських князів* (завершена бл. 1385 р.). Розповідь хроніста про війну Польщі з Німецьким орденом обмежується лише одним епізодом, але він стосується саме подій осені 1330 р.: зібравши військо з багатьох тевтонців, угорців та поляків, пише автор, Локетек із силою вдерся у Пруссію²¹.

Насамкінець знову повернімося до *Хроніки Віганда з Марбурга*, точніше до одного з уцілілих фрагментів її німецькомовного римованого оригіналу. На запитання, хто саме у той час належав до ворогів Ордену, герольд чітко відповідає:

¹⁵ J. Dąbrowski, *Z czasów Lokietka. Studya nad stosunkami polsko-węgierskimi w XIV wieku. Cz. 1*, [in:] *Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział Historyczno-Filozoficzny. Serya II*, t. 34, Kraków 1916, s. 324.

¹⁶ *Canonici Sambiensis annales*, ed. W. Arndt, [in:] *Monumenta Germaniae Historica. Scriptores*, t. 19, ed. G. H. Peretz, Hannoverae 1866, p. 703; пор.: *Ibidem*, p. 705. Цей пасаж майже дослівно повторюється у хроніці Германа з Вартберге, тож, з огляду на очевидність запозичення, я не залучатиму працю лівонського хроніста до порівняльного аналізу текстів (*Hermann de Wartbergge Chronicon Livoniae*, hrsg. von E. Strehlke, [in:] *SRP*, Bd. 2, s. 65).

¹⁷ *Annalista Thorunensis*, hrsg. von E. Strehlke, [in:] *SRP*, Bd. 3, hrsg. von T. Hirsch, M. Töppen, E. Strehlke, Leipzig, 1866, s. 68. Можливо, тут ідеться про котрогось із представників німецького шляхетського роду *Kittelitz*, що походив з Верхньої Лужиці. Одна з його гілок, свого часу, осіла також у Сілезії (Т. Jurek, *Obce rycerstwo na Śląsku do połowy XIV wieku*, Poznań 1998, s. 241–242).

¹⁸ S. Zajęzowski, *Polska a Zakon Krzyżacki*, s. 157. Там само посилання на працю Г. Келлера.

¹⁹ Перші поселення половців в Угорщині почали з'являтися ще в першій третині XII ст. Відтоді їх регулярно залучали до несення військової служби. У джерелах збереглися згадки про участь половецької кавалерії, як складової угорського війська, у славнозвісних битвах під Кресенбрунном (1260) та на Моравському полі (1278). Відомо також, що угорські королі протягом XII–XIV ст. неодноразово надсилали загопи половців на допомогу своїм союзникам, як це було, наприклад, у битві під Мюльдорфом (1322), де на боці Фрідріха III Австрійського воювало 5 тисяч „Ungaros et paganos” (*Petra Žitavského Kronika Zbraslavská*, [in:] *Fontes rerum Bohemicarum* [далі: *FRB*], t. 4, ed. J. Emler, Praha 1884, s. 262; Д. А. Расовский, *Печенеги, торки и берендеи на Руси и в Урши*, [in:] *Seminarium Kondakovianum*, t. 6, Praha 1933, s. 37–38; *Idem*, *Половцы IV. Военная история половецев*, [in:] *Annales de l'institut Kondakov (Seminarium Kondakovianum)*, t. 11, Beograd 1940, s. 115–116).

²⁰ *Chronica Olivensis*, wyd. W. Kętrzyński, [in:] *MPH*, t. 6, Kraków 1893, s. 328.

²¹ *Chronica principum Polonie*, wyd. Z. Węclewski, [in:] *MPH*, t. 3, Lwów 1878, s. 542.

Drī konige offenbâren
des ordens vîende wâren:
von Polen konig Lokût,
zu Littowen ein heiden mût,
konig Gedemin genant,
und der konig von Ungerlant²².

Джерельна база з історії польсько-орденської війни не вичерпується згаданими вище пам'ятками. Проте слід обов'язково зважати на безпосередню залежність одних переказів від інших. Через це я не розглядаю тут деяких текстів, як то *Хроніка землі Прусської*²³, автор якої, у своєму викладі подій 1330 р., послуговувався працею *Торнського анналіста*²⁴. Те ж стосується *Хроніки Лівонії* Германа з Вартберге²⁵.

Нижче для порівняння розглянемо фрагменти з текстів названих джерел:

Dusburg (*Suppl.*), s. 218: „Eodem anno in autumnno Lotheco rex Polonie cum omnibus equitibus regni sui, et multis stipendiariis, et VIII milibus, quos ei misit rex Ungarie de populo suo in subsidium, intravit potenter terram Colmensem”.

Annalista Thorun., s. 68: „Eodem anno Locukko rex Cracovie cum Ungaris et Cumanis et Hinrico Kittelitz in crastino Dionisii intrarunt per vadum Drevancie circa villam, que Lyn dicitur, devastando et cremando terram Culmensem”.

Can. samb. annales, p. 705: „Anno Domini 1330. circa festum Michahelis rex Cracovie adiutus fortitudine Theutonicorum, Ungariorum, Polonorum, Litwinorum magno exercitu terram Culmensem potenter intravit”.

Traska, s. 854: „Rex igitur Wladyslaus dictus Loctek Polonie (...) congregata milicia totius Polonie et auxiliariis de Ungaria prope decem milibus et de aliis stipendiariis non paucis”.

Chron. Olivensis, s. 328: „congregavit rex Polonie exercitum magnum de regno suo et Ungaria et venit anno sequenti transiens per Masoviam et terram Dobrinensem sperans se posse transire per Dryvanczam et intrare terram Culmensam oportune”.

²² *Die Chronik Wigands von Marburg*, s. 471.

²³ *Chronica terrae Prussiae*, wyd. W. Kętrzyński [in:] *MPH*, t. 4, s. 31–40.

²⁴ G. Labuda, *Studia nad annalistyką pomorską z XIII–XV wieku*, [in:] *Idem, Studia krytyczne o początkach Zakonu Krzyżackiego w Prusach i na Pomorzu*, Poznań 2007, s. 363.

²⁵ J. Dąbrowski, *Z czasów Łokietka*, s. 324.

Chron. prin. Pol., s. 542: „Hic insuper Wladislaus Lokot postea magno Theothonicorum, Ungarorum atque Polonorum exercitu congregato, potenter ingressus Prussiam”.

№	Джерела	Учасники походу Владислава Локетка у Пруссію восени 1330 р.					
		Поляки	Угорці	Литовці	Половці	Найманці	Русини
1	Luther	[+]	+	+	+		+
2	Dusburg (Suppl.)	+	+			+	
3	Annalista Thorun.	[+]	+		+	+	
4	Can. samb. annales	+	+	+		+	
5	Traska	+	+			+	
6	Chron. Olivensis	+	+				
7	Chron. prin. Pol.	+	+			+	
8	Wigand	+	+	+			

Зіставивши фрагменти, бачимо, що джерела одностайно (8/8) констатують присутність угорців у війську польського короля. Хоча участь самих поляків у поході відзначають не всі автори (6/8), втім, для них це видавалося зрозумілим *a priori*, тому вони не вважали за потрібне зайвий раз на цьому наголошувати. Отже, можемо скоригувати цифру на (8/8). Більшість цитованих джерел (5/8) містять згадки й про найманців. Щодо литовських військ то, незважаючи на беззаперечну участь Гедиміна в осінній кампанії 1330 р., лише кілька орденських джерел (3/8) інформують про це. Польські ж хроністи, вочевидь, свідомо замовчували той факт, що їхній король не гребував допомогою язичників у війні проти християн²⁶. Це ж стосується і половців, що факт їхнього перебування у королівському стані засвідчують лише (2/8) джерела. Однак найважливішим для нас є те, що жоден з процитованих наративів не містить щонайменшої згадки про участь руського (у розумінні – галицько-волинського) рицарства в поході Владислава Локетка до Пруссії.

Аналіз політичного контексту відносин Руського королівства з Польщею за часів Юрія II Тройденевича також не додає аргументів на користь версії,

²⁶ На цьому підґрунті в таборі союзників навіть виникла суперечка: очільник угорців герцог Вільгельм Другет, вказуючи на литовців, дорікав Владиславові Локетку тим, що той, мовляв, веде язичників проти християн (*Die Chronik Wigands von Marburg*, s. 471). Цей сюжет виглядає дивним, оскільки в загоні самого Вільгельма були язичники-половці.

що руський володар підтримував Владислава Локетка у війні з хрестоносцями. Ціла низка „дружніх” (якщо не сказати союзницьких) договорів Юрія II з Німецьким орденом радше свідчить про зворотнє. На тлі цього поширене в польській історіографії твердження про нібито прихильне ставлення мазовецького Пяста до Владислава Локетка виглядає щонайменше перебільшенням. На мою думку, єдиною вагомою причиною, що могла спонукати Юрія II відмежуватись від Ордену, був конфлікт, який виник між хрестоносцями і мазовецькими князями в березні 1329 р. Саме тоді орденські рицарі за підтримки чехів зайняли Добжинську землю, після чого, з невідомих причин, вдерлися до володінь плоцького князя Вацлава і примусили його скласти ленну присягу Іоанну Люксембурзькому²⁷. Такі дії Ордену посяли розбрат у таборі колишніх союзників²⁸ і, можливо, навіть призвели до збройного зіткнення. На це опосередковано вказують два договори, укладені для продовження перемир'я між хрестоносцями та мазовецькими князями Земовитом II і Тройденом I²⁹. Скріплюючи другий договір своїми печатками, князі зобов'язалися, допоки триватиме перемир'я, не допомагати Владиславу „королю Кракова” проти Ордену. Тут варто погодитися з думкою С. Зайончковського, який вважав, що володарі Мазовії хоча й перебували в напружених відносинах з орденською братією, проте не брали жодної помітної участі в польсько-орденській війні, дотримуючись нейтралітету³⁰. Отже, якщо батько та стрий Юрія не підтримували Локетка у війні з хрестоносцями, то видається логічним, що цього не робив і руський князь.

Але як тоді слід трактувати слова Лютера? Якщо все ж таки сприймати згадку про русинів у листі верховного магістра як достовірну, а не таку, що слугувала одним з елементів дискредитації польського короля, то ці русини могли походити лише з руських земель, підвладних Гедиміну³¹. Водночас немає достатніх підстав для того, аби стверджувати, що галицько-волинське рицарство брало участь у поході Владислава Локетка до Пруссії восени 1330 р., як і загалом у польсько-орденській війні.

²⁷ *Nowy kodeks dyplomatyczny Mazowsza* [далі: NKDM], cz. 2. *Dokumenty z lat 1248–1355*, wyd. I. Sulikowska-Kuraś, S. Kuraś, Wrocław [etc.] 1989, nr. 193–195.

²⁸ 2 січня 1326 р. у Страсбурзі Земовит II, Вацлав I, з великою імовірністю, Тройден I, уклали союзні угоди з Німецьким орденом (NKDM, cz. 2, nr. 179, 180; E. Suchodolska, *Regesty dokumentów mazowieckich z lat 1248–1345*, Warszawa [etc.] 1980, s. 81, 106).

²⁹ NKDM, cz. 2, nr. 198–199.

³⁰ S. Zajaczkowski, *Polska a Zakon Krzyżacki*, s. 138.

³¹ У джерелах можна відшукати достатньо свідчень про те, що руські підрозділи долучалися до військових кампаній литовських правителів. Для прикладу, незадовго до описуваних подій, навесні 1330 р., „велике військо литовців і русинів” спустошило Куронію (*Canonici Sambiensis annales*, р. 704). За декілька років до того (1326), русинів згадано як учасників походу польсько-литовських військ проти маркграфів Бранденбургу (*Cronica Przbiconis dicti Pulkaua*, [in:] *FRB*, t. 5, ed. J. Elmer, Praha 1893, s. 203; *Ioannis Dlugossii Annales seu Cronicae inclitii regni Poloniae*, lib. 9, ed. S. Budkova [etc.], Varsaviae 1978, p. 132. Див. уточнення з цього приводу: E. Rymar, *Polsko-litewska wyprawa zbrojna do Marchii Brandenburskiej w 1326 r.*, „Nadwarciański Rocznik Historyczno-Archivalny”, 7, 2000, 1, s. 33.

*

Tymur Horbach, *Did the Galician-Volhynian knights take part in the War between the Kingdom of Poland and the Teutonic Order in 1327–1332?*

By comparing the texts of epistolary and narrative sources, the circumstances of the participation of Władysław I the Elbow-high allies in the war of the Kingdom of Poland with the state of the Teutonic Order in Prussia are clarified. The participation of the Galician-Volhynian knights in the royal army campaign of 1330 which is widespread in Polish historiography is questioned. Instead, it is assumed that the Rus' mentioned in the message of Grand Master of the Teutonic Order Luther von Braunschweig to Pope John XXII belonged to the army of Gediminas, Grand Duke of Lithuania.